

Обучение по грамматика

- * защо е трудна
- * как да се преподава
- * какви различия съществуват

Граматика – за или против

За

- * Непълноценност на речта при неправилно граматично оформление
- * Граматика на рецепцията
- * Граматична омонимия
- * Пораждащ характер на граматиката
- * Очакванията на обучаемите.

Граматика – за или против

Против

- * Възможност за комуникацията и при непълно владене на грам. норма
- * Ограничено време на обучението и невъзможност да се обърне подробно внимание на изучаването на граматиката (важност на другите аспекти)
- * Неатрактивност на граматиката

Цел на обучението по граматика -

формиране на граматични навици в продуктивните и рецептивните видове речева дейности в рамките на определения от програмата граматичен минимум.

Основно изискване към обема на грам. материал: **трябва да е достатъчен за ползването на езика** как средство за общуване в задачите от програмата граници и **да е реален** за усвояване в дадените условия.

Фактори, определящи мястона на граматиката

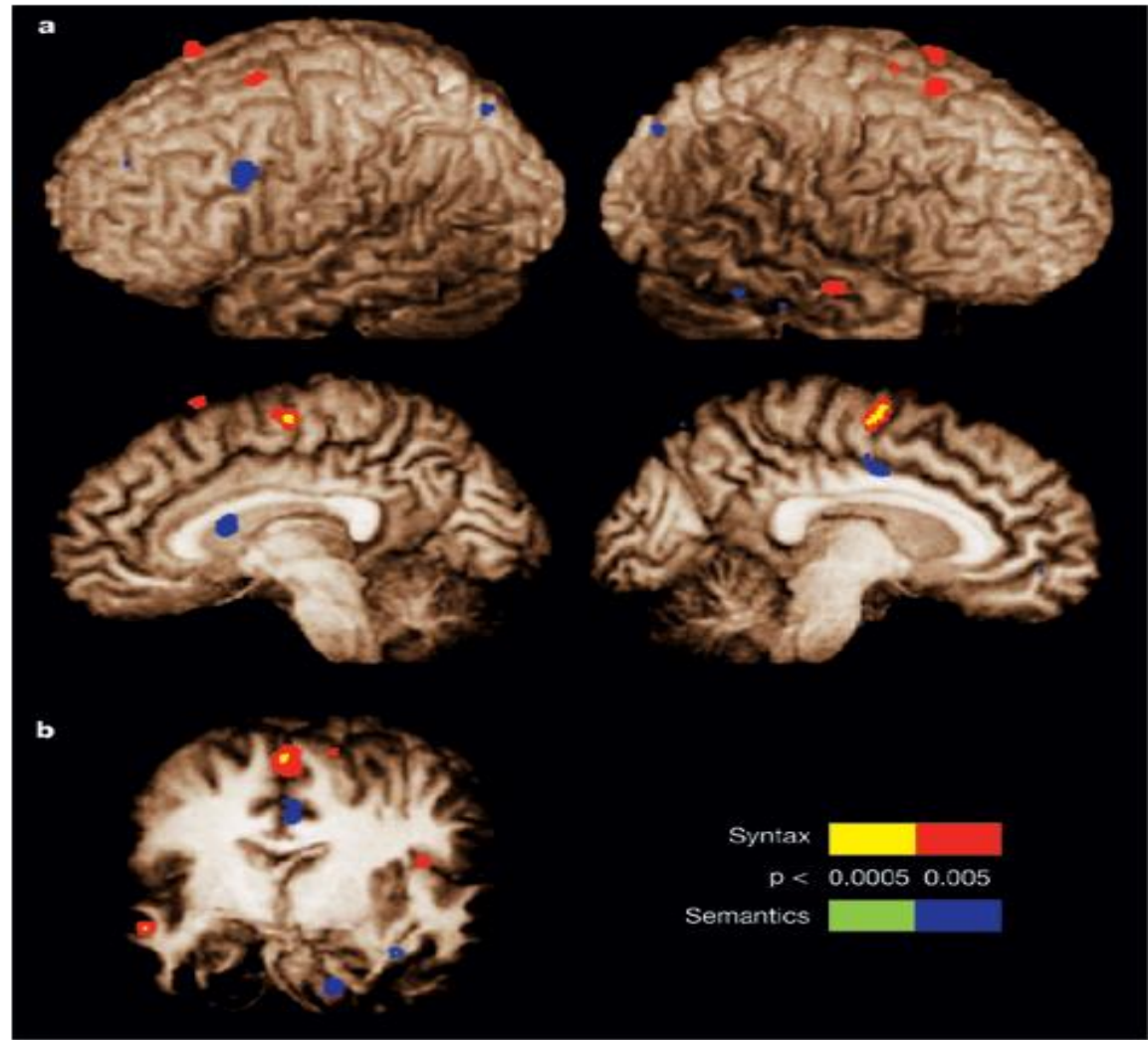
По-малко важно		По-важно
Деца	Възраст	Възрастни
Ниско	Равнище на владеене на езика	Високо
Нискообразовани	Образование	Образовани
Рецептивни дейности (четене, слушане)	Видове речеви дейности	Продуктивни дейности (говорене, писане)

Когнитивни аспекти на усвояването на граматиката

- * **Декларативната памет** е аспект на човешката памет, където се «складират» факти. Нарича се така, защото се свързва със спомени, които могат да бъдат съзнателно дискутирани или *декларирани*.
- * **Процедурната памет** е способността за усвояване на поведенчески и когнитивни умения, които се използват по автоматичен и несъзнателен начин. Свързана е с процеси и последователности.

Декларативна и процедурна памет

- * Лексика - декларативна памет
- * Граматика - процедурна памет
- * Последователност на усвояването на езика:
декларативна -> процедурна
- * Роден език и чужд език и видовете памет
- * Взаимосвързаност и конкуренция

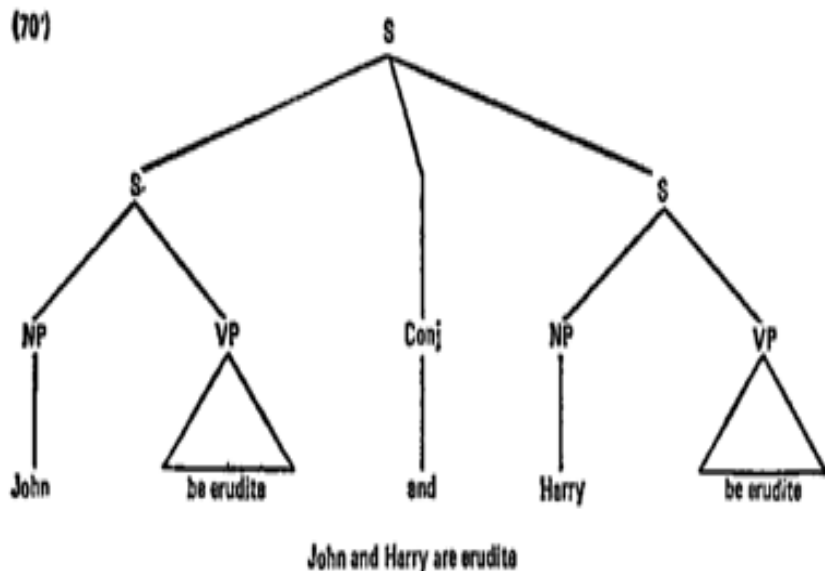
Пораждане на грам. структури

* Йерархия

„Иван и Антон са ученици =
Иван е ученик и Антон е ученик“

* Последователност

Иван и Антон + са ученици
+ не са приятели
+ си приличат
+ отидоха на кино

Активна и пасивна граматика

• Активна граматика = продуктивна

Активен минимум – грам. форми за изразяване в устна или писмена форма на речта.

*Пасивна граматика - граматични форми, използвани за възприемане на информация в устна или писмена форма.

Пасивная = рецептивна (рецептивни видове речева дейности: четене, слушане)

Принципи на съставянето на активния грам. минимум:

- * честотност,
- * изключване на грам. синонимия,
- * съпоставителен принцип.

Основни етапи на работата с граматичния материал:

- * **презентация** (представяне) на грам. явление
- * **практика** - формиране на речеви граматически навици с цел автоматизирането им;
- * **използване** на грам. явления в различни видове речева дейност;
- * **проверка** на владенето на грам. явление;
- * **проверка** на уменията за речева дейност.

Начини на въвеждане на граматичния материал:

- * Текст;
- * Ситуация;
- * картинки, онагледяване, демонстрации;
- * Обяснения, правила;
- * Схеми, таблици;
- * Превод

Начини за въвеждане на граматичния материал

- * **Дедуктивен** – от правило към примери и приложение.
- * **Индуктивен** – от примери към извеждане на правило.

Дедуктивен подход

- 1) изучаване на правилото, често формулирано с помощта на грам. (лингвистична) терминология;
- 2) откриване на явлението в текста, обяснение и анализ на формата му;
- 3) езикови упражнения по аналогия с образец;
- 4) преход към предкомуникативни и комуникативни упражнения.

Дедуктивен подход

Предимства

Недостатъци

Целенасоченост

Трудности при използването на терминологията

Спестява време

Лекционен тип работа

По-подходящ за някои типове ученици (възраст, когнитивни предпочитания).

Акцент върху усвояване на знания, а не на умения.

Индуктивен подход

Осмисляне чрез контекста на новото граматично явление и самостоятелно формулират правилото.

- Текст с даденото граматично явление. Задачата е да се определи какво е значението му, как се обрязува формата и как се употребява.
- Формулиране на правилото за образуване на формата и използването на грам. явление.
- Упражнения.

Индуктивен подход

Предимства	Недостатъци
Когнитивна активност от страна на изучаващите езика	Отнема много време и усилия
Развива бъдещи умения	Изводите не винаги са правилни

Подходи при въвеждането на граматиката - граматичен

Правило
изкл. 1

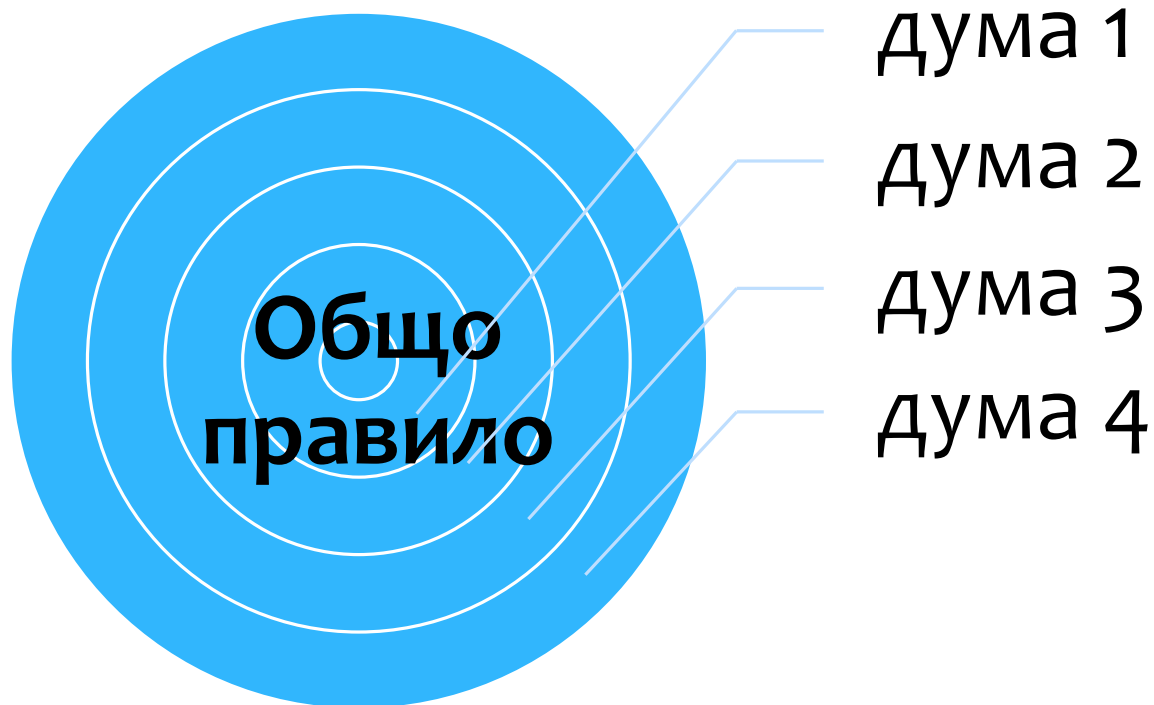
Правило
изкл. 2

Общо
правило

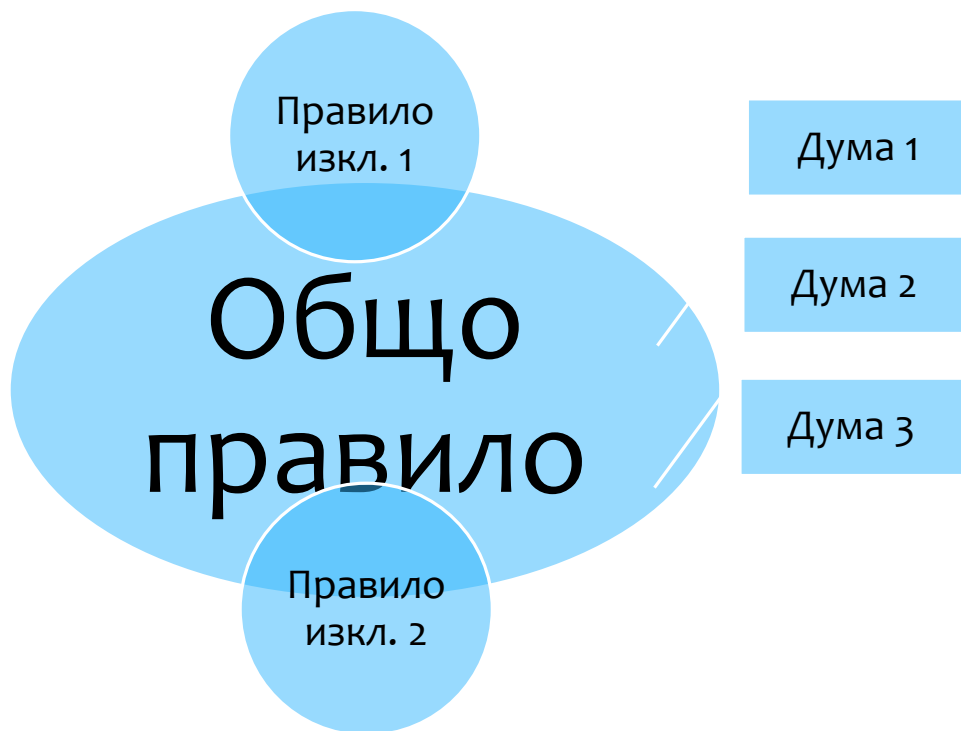
Правило
изкл. 3

Правило
изкл. 4

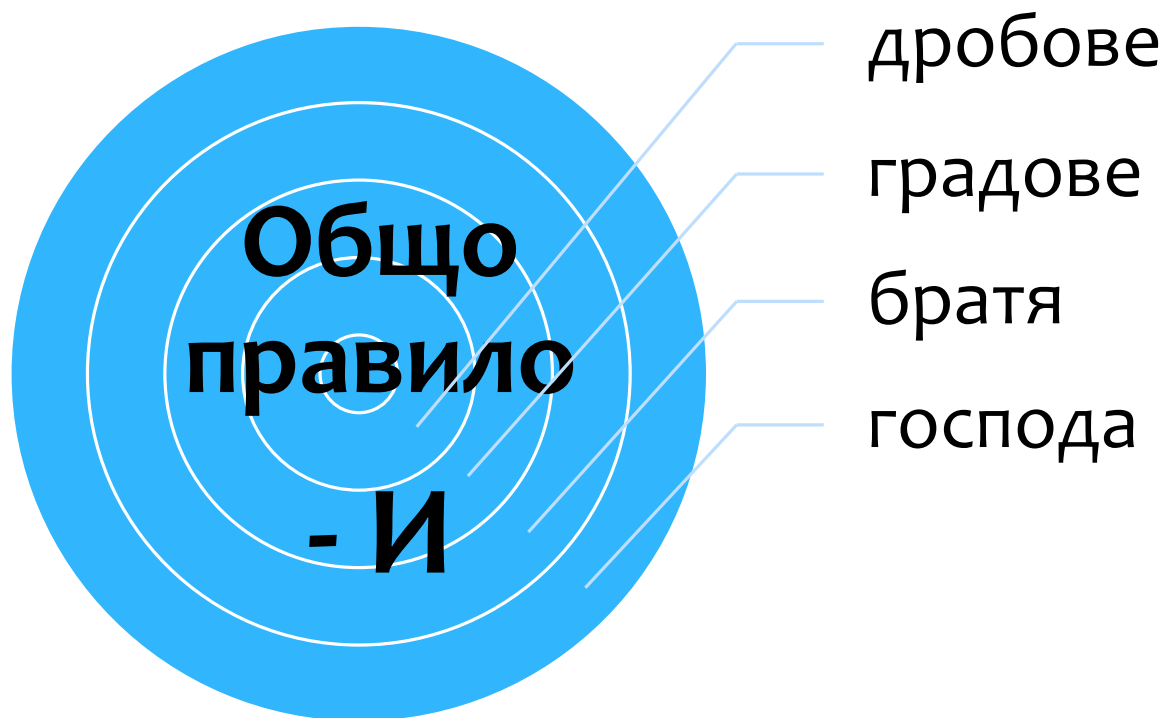
Подходи при въвеждането на граматиката – лексикограматичен

Подходи при въвеждането на граматиката – смесен

Образуване на мн.ч. на съществителните – лексикограматичен подход:

Образуване на мн.ч. на съществителните – смесен подход:

Общо правило

- И

коне мъже
князе крале

крака рога
номера

братя

-ове

едносрични
същ. от м.р.

пътища
сънища
плетища

Ролята на лингвистичните знания при изучаване на чужд език

Основни типове упражнения

- * чисто езикови,
- * предкомуникативни,
- * комуникативни упражнения.

Езикови упражнения

1). Езикови (некомуникативни) упражнения – нямат характеристики на реална комуникация:

- ✓ *Допълнете изреченията с правилната форма,*
- ✓ *Съставете изречения по образеца и др.*

Езикови упражнения

Разкрийте скобите, като съкратите ненужното.

Предпочитам места (в, на, до) партера.

А аз предпочитам места (в, на, до) ложата.

Оставям пакетите (в, на, зад) гардероба.

Купувам билетите (в, на, от) касата.

Купувам билетите (в, от, зад) касиера.

Предкомуникативни и комуникативни упражнения -

Предкомуникативни - упражнения, имитиращ реална комуникация в учебни условия:

- *Отговорете на въпросите по картината;*
- *Отговорете на въпросите, като използвате конкр. грам. форма.*

Комуникативни - естествена комуникация в различни видове речева дейност (говорене, слушане, четене, писане).

Предкомуникативни

- 1 През кой град минава влакът за Бургас?
..... Пловдив
- 2 Къде трябва да слеза за Университета?
..... третата спирка оттук.
- 3 За къде пътувате, господине?
Окръжна болница.
- 4 До къде искате да ви закарам?
..... там.
- 5 Къде да ви оставя?
..... главния вход.

Комуникативни упражнения

1. Работете по модела:

Обичаш ли фúтбола?

Да, от мálък играя фúтбол. Играх две години в отбора на училището.

1. Обичаш ли тèниса?
2. Обичаш ли да кàраш ски?
3. Обичаш ли плúването?
4. Обичаш ли ездàта?
5. Обичаш ли бòкса?
6. Обичаш ли худòжествената гимнастика?
7. Обичаш ли бейзбола?

Основни трудности в преподаването на българската граматика

Род

- * отсъствие на категорията в родния език (турски)
 - * несъвпадение в родовете (момиче: бг - ср.р.; френски, руски – ж.р.)
 - * думи от личен или общ род: роднина, лудетина
 - * изключения от общото правило при определяне на рода: съгласна – женски род (пролет, нощ, есен)-а, -я, -е – мъжки род (баща, компютърджия, аташе)
- => въвеждат се на лексикален принцип

Число

- * изключения в образуването на формите за мн. число;
- * звукови промени (ученик – ученици);
- * *singularia tantum* и *pluralia tantum* (кислород, очила, захар);
- * бройна форма.

Членуване

- * липса на детерминация в родния език;
- * основно: детерминация – недетерминация, а не пълен и кратък член;
- * грешките са предимно изпускане на членната форма, а не обратното;
- * *В магазина влезе момичето. / Момиче беше много красиво.*
- * свързаност на детерминацията с именната група – членуване на прилагателни, местоимения (новата къща).

Глаголен вид

- * отсъствие на категорията в повечето езици;
- * употреба на глаголите от видовата двойка;
- * смесване на вид и време (сега отивам – вчера отидох);
- * смесване на кратност и вид (често отивам, веднъж отидох);
- * видовите двойки – на по-късен етап на обучението.

На начален етап – лексикално въвеждане,
среден етап - значението „повторяемост на действието“;

напреднал етап – образуване на видови двойки.

Наклонение

- * Изявително – чрез времената
- * Повелително – аналогия в други езици
 - * изключения: скъсени и особени форми (яж, виж, ела, излез);
- * условно – аналогия в др. езици, не представлява особена трудност;
- * преизказно – на напреднал етап на обучението.

Местоимения

- * Лични местоимения
 - * кратки и дълги форми – пасивна и активна употреба, последователност при въвеждането;
 - * понятие за косвен падеж;
- * Притежателни местоимения
 - * първо кратките форми;
 - * дългите форми – съгласуваност със същ.;
- * Възвратни – на среден или напреднал етап;
- * Въпросителни и показателни
- * Неопределителни, отрицателни, относителни – на по-късен етап

Предлози и съюзи

- * Въвеждат се и се усвояват предимно рецептивно